

Satranç

A y b a r K a r a ç a y

YARARCILIK - YARATICILIK VE DELİLİK

"Satranç ahmak insanların kendilerini çok zekice bir şeyler yapıyor sanırken sadece vakitlerini boş yere harcadıkları budalaca bir çaredir." -George Bernard Shaw-

Aynı mantıkla müzisyenleri, şairleri, edebiyatçıları, ressamı, tiyatrocuları vb. hemen her sanatçıyı rahatlıkla suçlayabiliriz. Deliliğe gelince: "Dünya satranç şampiyonu olmak için deli olmak gerekli midir?" sorusuna "Şart değildir ama yardımcı olur" cevabı verilmiş şakayla karışık. "Dengesiz" satranççıların "delilik" hikayeleri okurların ilgisini çektiğinden belki biraz da abartılarak sık sık dile getirilir. Oysa istatistik yapılsa akli dengesizliklerin satranççıları arasındaki oranının matematikçi, müzisyen, doktor, marangoz ya da herhangi bir başka meslekten çok farklı olmadığı, hatta daha az olduğu ortaya çıkar. Belki de yaratıcılığın az veya çok delilik gerektirdiği düşüncesi ile hikayelere melankolik bir lirizm katılmış oluyor. Aşağıdaki birkaç örnek sizi şartlamasın; 70'li, 80'li hatta 90'lı yaşlara kadar hem bedensel hem de zihinsel olarak son derece sağlıklı yaşamış/yaşayan büyükustaların oranı çok daha fazla: Botvinnik, Smyslov, Euwe, Korchnoi, Bronstein, Lilienthal, Najdorf vs... saymakla bitmez. Büyükusta Vasiukov da bir başka gerçeğin altını çiziyor: "S.S.C.B.'nin rejim değişikliği süreci ve sonrasında Rusya'da değişik mesleklerden birçok insan suç işlediler, yasadışı olaylara ve yolsuzluklara karıştılar. Ama aralarında bir tane bile satranççı yoktu!"

Belçikalı büyükusta Alberic O'Kelly de Galway anlatıyor: Rubinstein, 2. Dünya Savaşı sırasında Brüksel'de bir akıl hastanesindeyken, bir gün bazı Gestapo subayları gelir ve Akiba'yı görmek istediklerini söylerler. "Ama" der doktor, "o dengesiz ve bu sadece zaman kaybı olur." Subaylardan biri tehditkar bir tavırla bağırarak isteklerini tekrarlar: "ONU GÖRMEK İSTİYORUZ!" Rubinstein getirilir ve aynı subay Akiba'ya sorar "Bizim için çalışmaya ne dersin?" "Elbette" der Rubinstein, "Hitler için çalışmaktan çok memnun olurum." Gestapo subayları oradan alelacele ayrılırlarken doktora yavaşça "Bu adam ümitsiz durumda ve hiçbir işimize yaramaz." derler.

Wilhelm Steinitz, 1883'de New Orleans'dayken Paul Morphy'yi görmek ister. Morphy'e Steinitz'in şehirde olduğu söylenince şu karşılığı verir: "Biliyorum, gambiti işe yaramaz!"

"Bana fakir bir adamın çok çocuk sahibi olmasının doğru olmadığını, bunun hem ülkesi hem de insanlık için zararlı olacağını söylüyorsunuz. Ben de size haksız olduğunuzu söylüyorum ve bunu ispatlayacağım. Babam fakir bir adamdı, hem de çok fakir... 13 çocuğu vardı ve ben Wilhelm Steinitz, Dünya Satranç Şampiyonu... Ben onüçüncüydüm!"

Steinitz satranç kralyken kuruntularının üstesinden gelebiliyordu. Ama 1894'te unvanını Lasker'e kaybettikten sonra ruhi dengesini tümüyle kaybetti. Kablosuz bir telefonda iletişim kurabildiğini iddia ediyordu. Sekreteri onu bazen görünmeyen bir telefonun başında cevap beklerken buluyordu. Bir gün Tanrı'yı yenebileceğini iddia ederek tahta başına geçti, hamlesini yaptı ve Tanrı'nın saatini çalıştırdı. Karşılık vermeyince düşünme süresi dolup, bayrağı düşen Tanrı kaybetti! 1897'de kaldırıldığı sanatoryumdan, çocukluk arkadaşı bir fizikçiye şöyle yazıyordu: "Bütün deliller gibi ben de doktorların benden daha kaçık olduklarını sanıyorum!"

Alman büyükusta Wolfgang Unzicker anlatıyor: Soğuk savaş yıllarında bir satranç ustasına hangi orduya katılmak isteyeceği sorulur, S.S.C.B. mi, A.B.D. mi? Tereddütsüz "S.S.C.B." yanıtı gelir. "Neden?" "Çok basit, eğer iki ülke arasında bir savaş çıkarsa hangi tarafta olduğunuz hiç farketmez. Ama hapse atılacak olursanız... Ah ne fark ama!"

Bogoljubow kaybettiği oyunların ardından "Bu genç şeytanlar kitabımı okumuş" dermiş.

X. Bireysel IBCA (Uluslararası Körlere Satranç Birliği) Dünya Şampiyonası, İstanbul 2002 (94 Oyuncu): 1-4. Mouret Jounusof (KAZ), Sergey Krylov (RUS), Rasim Nizam (BUL), Kai Bjerring (DAN) [7/9];...; 42-52. Kerim Altınok [4,5];...; 67-76. Selim Altınok, Mümin Aksu, Ahmet Üstünel, Yunus Sönmez, Levent Aclan [3,5]

Altınok,S - Kostadino,P [B06] X. IBCA Dünya Şampiyonası 2002

1.d4 g6 2.e4 Fg7 3.Ac3 d6 4.Fc4 c6 5.a4 Af6 6.f3 0-0 7.Age2 e6 8.Fb3 Abd7 9.Fe3 Vc7 10.g4 Kd8 11.Ag3 a6 12.h4 d5 13.e5 Ae5 [13...Ae8 A] 14.Vd2 f6 15.f4 c5; B) 14.h5 Ae5 15.de5 (15.hg6 hg6 16.de5 d4) 15...Fe5 16.Age2 d4; C) 14.f4 14...c5 15.Vf3] 14.de5 Ve5

[14...d4 15.Fd4 c5 16.Ace2 Ae8 17.Vd3 cd4 18.f4 f6 (18...Va5 19.Şf2 f6 20.h5 g5 21.h6 Ff8 22.Kh5) 19.h5 A) 19...fe5 20.hg6 ef4 21.Ah5 hg6 22.Ahf4; B) 19...g5 20.0-0 (20.h6 Ff8 21.ef6 Fb4 22.Şf1 gf4 23.Ae4) 20...fe5 21.fg5 Ad6 22.h6 Ff8 23.Ah5; C) 19...Va5 20.Şf1 Şf7 21.f5 Ve5 22.fg6 hg6 23.Vg6 Şf8 24.h6 Fh8 25.Af5! Vc7 26.h7! Vf7 27.Vh6 Ag7 28.Af4 Şe8 29.Ag7 Fg7 30.Vg7 Vg7 31.h8V] 15.Şf2!? [15.Af1 d4 16.Ae2 c5?? 17.Ff4] 15...d4 16.Fg5! Kd7 [16...h6 17.Ff6 Vf6 18.Ace4; 16...Fd7 17.Ace4 Ae4 18.Ae4 f6 19.Fd2] 17.Ke1!? [17.Ace2] 17...dc3 [17...Ag4 18.fg4 dc3 19.Ke5 Kd1 20.Kd1 Fe5 21.Kd8 Şg7 22.Fe7] 18.Ke5 Kd1 19.Kd1 Ag4 20.fg4 Fe5 21.Kd8 Şg7 22.bc3 [22.Fe7] 22...Fc3 [22...f6 23.Fe3 Fc7 24.Kd1] 23.Ae4 Fa5 [23...Fe5 24.Fe7; 23...f6 24.Ff4 Fa5 25.Ke8] 24.Ff6 Şh6 25.Kg8 1-0

Yunanistan'da yapılan Yaş Grupları Dünya Şampiyonası'nda çocuklarımız son turlara kadar madalya kovaladılar ama bu kez dereceye giremediler. En yüksek puan alan satranççılarımız şöyle: **Emre Can** (12 Yaş Altı Erkekler) [7,5/11], **Mustafa Yılmaz** (10YAE) [7], **Betül Cemre Yıldız** (14YAK) [7], **Özlem Gencer** (12YAK) [7], **Zehra Topel** (16YAK) [6,5], **Gökhan Gaygusuzoğlu** (10YAE) [6,5]. Diyaqramlarda, hamledeki beyazlarla oynayan ve sırasıyla 10 ve 12 yaş altı gruplarda yarışan **Mustafa Yılmaz** ve **Emre Can**'ın hamlelerini siz bulabilecek misiniz? (İpucu: aynı hamleyi yapıyorlar.)

Yılmaz,M - Vera,D 10YAE

Can,E - Yu,R 12YAE

31.Af7! Fd4 32.b6 1-0
Şf8 39.fh6 1-0; [Can] 27.Ff4! Af4 28.Kd8 Kd8 29.Ad8 Ae2 30.Şf1 Ac1
Ke8 39.fg7 Şg8 Şg8 40.Kh8 Şg7 41.Kh8] 36.Keet Ac4 37.Kh7 Şg8 38.Kd7
36.fh6 37.Kd6] 35.Kd7 Kd3 [35...g5 36.Fe5 Şg8 37.Kg7 Şf8 38.Kh7
Ae5 42.Kc5 Af7 43.Kd7 Kf6 44.Kc7 Kf8 45.Fc5; 34...Kc8 35.Kc7 h5
Şf6 36.Kc7 Şf7 38.fg5 Ae5 39.Kc7 Şg8 40.f4 Ag6 41.f5.Fe3
Şf6 41.Kh7; 34...Kd7 Kd8 38.Kc7 37.Kb7; 34...Şg7 35.Kc7
37.Kc4 Kc5 38.Fd8 (38.Keet Şg8 39.g4) 38...Kd8 39.Kd8 Şg7 40.Kc7
Şözlüler: [Yılmaz] 34.Ff4! Aa3 [34...Ka3 35.Kd7 Ka5 36.Fc7 Kf5

